

Lakshmi, godin van de rijkdom, schoonheid en harmonie

In de Indiase traditie spelen goden en godinnen een grote rol. Vaak wordt het hindoeïsme gezien als een polytheïstische godsdienst, maar in wezen vertegenwoordigen de verschillende goden en godinnen verschillende aspecten van het Ene, Ondeelbare Goddelijke Bewustzijn. De goden belichamen veelal verschillende machten, terwijl de godinnen de belichaming zijn van de krachten, die geassocieerd zijn met de machten. De verschillende godinnen belichamen de diverse aspecten van de 'Goddelijke Moeder'. Eén van de belangrijkste godinnen is Lakshmi, de godin van de rijkdom, schoonheid en harmonie. Lakshmi vertegenwoordigt deze kwaliteiten in de schepping. Omdat dikwijls het accent gelegd wordt op het aspect van 'rijkdom', is de aanbidding van Lakshmi vaak gericht op het verkrijgen van wereldse rijkdom en bezit. Het nastreven van een dergelijk doel lijkt haaks te staan op de weg van de geestelijke of spirituele ontwikkeling, waarbij het accent vaak gelegd wordt op soberheid en onthechting. Toch hoeven beide gezichtspunten elkaar niet te bijten! Om de betekenis van Lakshmi goed te kunnen begrijpen, moeten wij ook de andere aspecten van de 'Goddelijke Moeder' overwegen.

De schepping heeft meerdere kanten: enerzijds is er schoonheid en volmaakte harmonie waar te nemen. Alles hangt met alles samen en de gehele schepping is één grote harmonie. Aan de andere kant zien we ook disharmonie in de schepping: er is lijden, zowel lichamelijk als geestelijk, er is pijn, armoede en dood. Hoe verhouden deze verschillende kanten zich tot elkaar? Lakshmi vertegenwoordigt de rijkdom, schoonheid en harmonie, maar haar innerlijke houding is volmaakt onzelfzuchtig. Vanaf haar geboorte was zij geheel gericht op het Allerhoogste, belichaamd door de God Vishnu. De rijkdom die via haar voortgebracht wordt, wordt geheel belangeloos ter beschikking gesteld aan de schepping, die Zijn werk is. Hier ligt een belangrijke sleutel tot een goed begrip van de deugden waar de godin Lakshmi voor staat: innerlijk gevestigd op het Allerhoogste stelt zij haar kwaliteiten geheel belangeloos ter beschikking aan de schepping. Het probleem zit hem niet in de vraag of rijkdom nuttig of niet nuttig is voor spirituele ontwikkeling, maar het probleem zit hem veel meer in het motief achter het verlangen naar rijkdom. Als wij rijkdom krijgen, wat gaan wij er dan mee doen? Wensen wij het alleen voor onszelf en ons gezin, of willen wij onze materiele en geestelijke rijkdom ook aanwenden voor een veel grotere maat? Meditatie op Lakshmi is een prachtige spirituele discipline en een grote hulp om voorbij onze zelfzuchtige motieven te komen.

De betekenis van de godin Lakshmi is echter niet goed te begrijpen als wij de andere aspecten van de 'Goddelijke Moeder' er niet bij betrekken, namelijk Kali en Saraswati. Kali staat voor een krachtig, ogenschijnlijk gewelddadig aspect van de schepping: zij baart kinderen, maar verslindt ze ook weer. Wat moeten wij met dit beeld? Door middel van Kali wordt de schepping die van geboorte naar door beweegt, gestalte gegeven. Deze beweging is onlosmakelijk verbonden met onze schepping. Alles dat geboren wordt, tot bestaan komt, zal uiteindelijk sterven of eindigen. Een misschien moeilijke gedachte, maar een realiteit! In de Mahabharata, het grote Indiase epos, wordt op een bepaald moment aan de jonge kroonprins Yudhishtira gevraagd wat het meest verwonderlijke is in de wereld. Hij antwoordt dat het meest verwonderlijke in de wereld is dat de mensen keer op keer zien dat mensen sterven en naar het rijk van de dood verhuizen, maar toch doorgaan met te leven alsof zij het eeuwige leven hebben. Zo was het in lang vervlogen tijden, maar ook nu nog leven wij alsof wij het eeuwige leven hebben.

Kali staat voor het cyclische in de schepping. Leven kan bestaan, doordat andere wezens als het ware worden opgeofferd. Ons leven is niet ons bezit, maar wordt weer gebruikt om andere levensvormen mogelijk te maken, zowel materieel als spiritueel. Lakshmi verbeeldt de andere beweging in de schepping, namelijk de totale, onverwoestbare harmonie. Zij geeft; het effect is de beleving van rijkdom. St. Franciscus verwoordde het ooit zo: 'het is in het geven dat wij ontvangen'. Als wij deze twee, ogenschijnlijk conflicterende bewegingen in de schepping waarnemen en doorgronden, dan verbinden wij ons als van zelf met het derde aspect van de 'Goddelijke Moeder', uitgebeeld door de godin Saraswati, de godin van de wijsheid, de taal en de muziek. Het is deze godin die de mens uittilt boven de wereld der dualiteit; het is de kennis die de mens verbindt met de schepping en zijn Schepper. De aanwijzing is niet dat de mens aan de fysieke schepping moet ontsnappen of de schepping moet verwerpen, absoluut niet! We dienen de ogenschijnlijke tegenstrijdige aspecten elkaar verbinden en met elkaar te laten versmelten. De meditatie op deze drie aspecten van de 'Goddelijke Moeder' is diep, veelomvattend en bijzonder inspirerend, niet alleen voor de Indiërs uit lang vervlogen tijden, maar ook voor Westerlingen, die putten uit een andere traditie.

De godin Lakshmi moet begrepen worden in samenhang met de andere aspecten van de 'Goddelijke Moeder', pas dan krijgt zij haar diepe en serene betekenis. Dit is ook de betekenis van het jaarlijkse feest dat nog steeds gevierd wordt in India: de Navaratri, of de Negen dagen van de Goddelijke Moeder. De eerste drie dagen staan in het teken van Kali, de tweede drie dagen in het teken van Lakshmi en de laatste drie dagen in het teken van Saraswati. De tiende dag dient te worden gebruikt voor de vereniging van deze drie aspecten, zodat zij één en ondeelbaar worden.

Mehdi Jiwa

Mehdi Jiwa is voorzitter van de Stichting Filosofie en Meditatie.

Voor meer informatie: www.filosofieenmeditatie.nl

Wilt u reageren op dit artikel, stuur dan een mail naar info@cynham.nl